

**ДОПЪЛНИТЕЛЕН ДОКУМЕНТ КЪМ ПРОГРАМА „ОБРАЗОВАНИЕ“ 2021-2027
Г. ВЪВ ВРЪЗКА С КОМЕНТАРИ НА ЕК ОТ НЕФОРМАЛНИ КОНСУЛТАЦИИ
СЪС СЛУЖБИТЕ ПО ПРОГРАМАТА, ПОЛУЧЕНИ НА 28.01.2022 г. и 25.03.2022 г.**

Лица, търсеци или получили международна закрила се подкрепят по ПО, в случай че са включени в образователната система, по реда, по който се подкрепят учениците от останалите уязвими групи. Подкрепата се предоставя при спазване принципа на демаркация и допълняемост, и добро финансово управление с други фондове на ЕС, като фонд „Убежище, миграция и интеграция“, както и другите фондове съгласно общоприложимите разпоредби на Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/1057.

Подкрепата по Приоритет 1 ще има принос към следните индикатори от Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030):

№ 5 Дял на деца на възраст от 4 години до начална възраст на задължително начално образование, които посещават предучилищно образование;

№ 6 Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование;

№ 20 Ранно напуснали образование и обучение (относителен дял на лицата на възраст 18 - 24 навършени години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение, от населението на същата възраст);

№ 23 Дял на учителите, подготвени за преподаване в мултикултурни условия, %.

**ПРИОРИТЕТ 1 - ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБРАЗОВАТЕЛНА
ИНТЕГРАЦИЯ**

СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква е) - Насърчаване на равния достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение, както и на неговото завършване, по-специално за групите в неравностойно положение - от образованието и грижите в ранна детска възраст през общото и професионалното образование и обучение до висшето образование, както и образованието и ученето в зряла възраст, включително улесняване на мобилността с учебна цел за всички и достъпността за хората с увреждания

Конкретните теми на *обученията за педагогическите специалисти* (ПС) по Приоритет 1, адресиращи приобщаващото образование, се определят според доказани потребности на ПС, и плановете им за професионално и кариерно развитие. Обученията за ПС са съгласно Държавния образователен стандарт (ДОС) – Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти като по ПО се осигуряват краткосрочни обучения за придобиване на 1, 2, или 3 квалификационни кредита..

Примерни теми на обученията на педагогическите специалисти по СЦ чл.4, §1, буква е) са: специализирана подготовка на педагогически специалисти за работа с уязвими групи в условията на мултикултурна образователна среда; обучения на учители, логопеди и др. за работа с деца и ученици със СОП, с деца и ученици в бедност и в риск от социално изключване; наблюдение и действия срещу речта на омразата и дезинформацията в социалните мрежи; обучения в превенция и защита от формите на дискриминация; обучения за решаване на конфликти по ненасилствен начин; обучения за индивидуална работа с родители на деца с агресивно поведение; обучение на родители на училищно ниво за преодоляване на агресията; обучения за работа за ефективно взаимодействие с родители на деца/ученици със СОП, ресурси и методика за работа с деца/ученици със СОП; обучения за мотивация на деца, ученици и родители чрез иновативни подходи в час; обучения за усвояване на техники, които гарантират разнообразие и ефективност в преподаването на учебно съдържание на уязвими групи в клас; обучения за социално-емоционално преподаване и учене и др.

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) – Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите

По Приоритет 1, **СЦ чл.4, §1, буква й)** интервенции за десегрегация са заложили по операция „Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията“, която ще допълва проекти за мобилност на учители, реализирани по Програма Еразъм + с цел десегрегация на училищно и на общинско ниво при преместване на ученици от сегрегирани в приемно - несегрегирани училища в рамките на общината или в рамките на региона, когато е приложимо. Например, когато е обосновано, преместване на учители за определен период от сегрегирани в приемно – несегрегирани училища заедно с преместване на учениците с цел осигуряване на плавен преход, обмяна на опит, умения и добри практики в рамките на общината и/или мобилност на ученици и учители, когато е приложимо, между сегрегирани и приемни – несегрегирани училища в различни общини от региона поради териториални характеристики – напр. училището е по-близо до местоживеенето на ученика, но е на територията на друга община от региона, което допринася за процеса на десегрегация – особено приложимо за ученици от прогимназиален етап или в професионални гимназии (например в професионални гимназии в региона или прогимназиален етап). Учители, които са участвали в мобилност по Еразъм+ и са придобили опит относно десегрегация, ще споделят научените добри практики и умения в несегрегирани училища, когато са дошли ученици заедно с техен учител от сегрегирани училища.

Планираните интервенции по Приоритет 1 – чрез операции от стратегическо значение, операции по подходи ИТИ и ВОМР, както и операции чрез подбор на проектни предложения са насочени за *насърчаване на равенството, включването и участието на ромите – маргинализирана целева група по програмата.*

Операциите по трите специфични цели на Приоритет 1 допринасят за постигане на стратегически цели на Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), която е все още в проект, в процес на съгласуване на национално ниво. В проекта на цитираната стратегия са предвидени 24 индикатора на макрониво, които са в съответствие с европейската рамка и националните специфики. В тази връзка видно и от индикаторите по Приоритет 1, представени в таблицата, ще допринесат директно или индиректно към индикаторите от Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030).

Индикатор от проект на НСРБРПУ на ромите 2021-2030	Целева стойност от проекта на НСРБРПУ на ромите	Индикатор от ПО 2021-2027	Операция от ПО 2021-2027
5. Дял на деца на възраст от 4 години до начална възраст на задължително начално образование, които посещават предучилищно образование	91%	ЕЕСО06 брой на децата на възраст под 18 години ЕЕСО15 малцинства (включително маргинализирани общности като ромите) SRI 1.1. Брой деца и ученици записани в предучилищно и училищно образование чрез механизма за съвместна работа на институциите SRI 1.2. Брой деца и ученици от уязвими групи с подобрени образователни резултати 1 година след участие в операцията	ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква е): – Разширяване обхвата в предучилищното и в училищното образование, чрез подкрепа за ефективното функциониране на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици – Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното и училищното образование ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) – Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери – Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт
6. Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със	89,0%	SOI 1.4. Брой деца и ученици от предучилищното и училищното образование от	ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква е): – Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в

завършено най-малко средно образование		уязвими групи, получили подкрепа ЕЕСR03 участници, които при напускане на операцията получават квалификация	предучилищното и училищното образование ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква ж): Ограмотяване на възрастни
20. Рано напуснали образование и обучение (относителен дял на лицата на възраст 18 - 24 навършени години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение, от населението на същата възраст.)	7,0%	ЕОС09 участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниска степен на образование ЕЕСО15 малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)	ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по чл. 4, пар. 1, буква ж) Ограмотяване на възрастни
23. Дял на учителите, подготвени за преподаване в мултикултурни условия, %	35%	SOI 1.5. Педагогически специалисти и непедagogически персонал, обучени за работа с деца и ученици от уязвими групи	ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква е): – Разширяване обхвата в предучилищното и в училищното образование, чрез подкрепа за ефективното функциониране на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици – Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното и училищното образование ПРИОРИТЕТ 1, СЦ по чл. 4, пар. 1, буква й) – Създаване на условия за достъп до образование чрез

			преодоляване на демографски, социални и културни бариери – Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията
--	--	--	--

ПРИОРИТЕТ 2 – МОДЕРНИЗАЦИЯ И КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) - Подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, в т.ч. предприемачески и цифрови умения също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване

Мерките за създаване на Национална STEM среда по Националния план за възстановяване и устойчивост ще бъдат допълнени с предвидената подкрепа в *Група дейности 1. Ефективно прилагане на компетентностния модел, чрез въвеждане на училищни методически планове за действие за развитие на ключови компетентности* за повишаване на квалификацията на учителите за преподаване в училищните STEM центрове чрез обучения за засилването на интердисциплинарния характер на преподаването, подобряване на работата в екип, насърчаване на използването на научни методи и модели в преподаването на ученици (обучения за преподаване в STEM среда).

С оглед допълване на мерките за дигитализация на училищното образование в *група дейности 2. Дигитална трансформация на училищното образование, в т.ч. ПОО*, е предвидена подкрепа за **мерки за учене и преподаване в дигитална/облачна среда, насочени пряко към участниците в образователния процес**, която ще включва въвеждане на софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати, основани на използване на компютърно моделиране, алгоритми и изкуствен интелект; въвеждане на инструменти за персонализация на ученето; интегриране на наложени платформи за обучение (от разстояние в електронна среда) и надграждане на създадената библиотека с електронни ресурси и съдържание за учене и преподаване, която е насочена пряко към подобряване на условията за учене и преподаване в дигитална/облачна среда. Подкрепата по *група дейности 2. Дигитална трансформация на училищното образование, в т.ч. ПОО* ще адресира и към **мерки, насочени към образователната система**, които ще включват синхронизиране и консолидация на съществуващите вътрешни информационни системи и бази данни в системата на образованието, с оглед анализиране на данните за ученето и преподаването в облачна среда и оценка на ефективността му на ниво училище, област и на системно ниво (мерки, насочени към образователната система). В тази връзка е предвидено разширяването на възможностите и капацитета на училищата и регионалните управления на образованието и на МОН за боравене с данни и формулиране на решения на база на анализи – от формулирането на нужните данни за целите на идентифициране на потребности и планиране на подходящи интервенции, през събиране на качествени и достоверни данни, към обработка и анализ, които позволяват целесъобразно насочване

на човешкия и финансовия ресурс в полза на ефективното образование и обучение на ниво училище, област и система - чрез синхронизиране и консолидация на съществуващите вътрешни информационни системи и бази данни в системата на образованието, чрез въвеждане на специализирани софтуерни решение за интегриране, проследяване, анализ и оценяване на ключови данни и индикатори за развитието на образованието, които дават възможност за анализ на и формулиране на политики на база на данни и доказателства.

При разработването на нови учебни програми ще бъде застъпено развиването на умения за по-доброто възприемане на принципите на търговата икономика.

ПРИОРИТЕТ 3 – ВРЪЗКА НА ОБРАЗОВАНИЕТО С ПАЗАРА НА ТРУДА

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) - Подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и самостоятелното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, в т.ч. предприемачески и цифрови умения, също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване

При разработването на нови учебни програми за професионално образование и обучение и за висше образование, вкл. при провеждането на обучение, базирано на работа, ще бъде застъпено развиването на умения за по-доброто възприемане на принципите на търговата икономика.

Висше образование

В разработването и прилагането на новите учебни програми се предвижда активното участие на представители на бизнеса с оглед осигуряване на съответствие на обучението на студенти с нуждите на пазара на труда. Въвеждането в обучението на студенти на съвместни учебни програми от две или повече висши училища, разработването на отворени образователни ресурси и разширяването на обхвата на съществуващите дигитални ресурси и програми ще осигури възможност за по-широкото прилагане на концепцията за споделяне на ресурси и създаването на мрежи между висшите училища, което от своя страна ще подпомогне процеса на тяхната специализация.

Предвидената подкрепа за *краткосрочна мобилност и стажове на студенти и преподаватели във висши училища и научноизследователски организации – за повишаване на квалификацията и обмяна на опит във връзка с нововъведените съвместни и дигитални програми, чрез допълняемост с програма Еразъм + и фокус върху студенти от уязвими групи* предоставя допълнителни възможности за провеждане на мобилности на студенти, на български и чуждестранни преподаватели, с оглед придобиването на умения за прилагане на нови модели и методи на обучение на българските студенти по нововъведените съвместни и дигитални програми, посредством които да се повиши качеството и иновативността на предоставяното образование в

българските висши училища, респективно да се повиши съответствието с потребностите на пазара на труда. Предвидените мерките за мобилност на студенти представляват допълнителен механизъм за подпомагане на студенти, приоритетно от уязвими групи, чрез прилагане на механизми от висшите училища за подбор на студенти, обучаващи се по важни за икономиката на региона и пазара на труда професионални направления с оглед подпомагане на обмена с чуждестранни висши училища и научни организации и подобряване на качеството на обучение по новосъздадените учебни програми и обмяната на знания и културни ценности.

По отношение на мерките за *привличане на преподаватели от чужбина* се предвижда в обучението на българските студенти по новите учебни програми, разработени в рамките на програмата, да бъдат включени преподаватели от чужбина, които да водят лекции в курсове за студенти от новите учебни програми. Тези мерки са част от подкрепата за повишаване на качеството и иновативността на обучението на студенти в българските висши училища, посредством които да бъде повишена практическата приложимост на обучението на студенти, а това от своя страна да повиши конкурентостта на българските студенти, както на националния пазар, така и на международния.

С оглед осигуряване на ясна демаркация с Програма „Еразъм +“ в дейностите за мобилност по Програма „Образование“ ще бъдат включени единствено студенти и преподаватели, които се обучават/преподават по разработените нови програми. С предвидените в Програма „Образование“ мерки за мобилност ще се изгради основата за създаване на култура за прилагане на механизми и способности за ефективното въвеждане на новите учебни програми, разработени по Програмата.